

Raadsvoorstel

Categorie : Vaststellen beleid
Onderwerp : Beleidsplan bibliotheekwerk 2025-2028
Datum college : 3 september 2024
Portefeuillehouder : Wethouder Joost Hendriks

Team : Beleid Sociaal Domein
Nummer raadsvoorstel : RIS 2024-R-113
Datum raad : 17 oktober 2024
Agendapunt raad : 23

Samenvatting

Er dient een nieuw (financieel) beleidskader te worden vastgesteld voor het bibliotheekwerk. Hiertoe is door BiblioPlus in afstemming met de drie betrokken gemeenten Bergen, Gennep en Land van Cuijk het beleidsplan “De Bibliotheek: zuurstof voor de gemeenschap” opgesteld. Hierin is vastgelegd hoe invulling wordt gegeven aan het bibliotheekwerk gedurende de periode 2025-2028. In dit plan wordt onder andere voorzien in verbetering van de bereikbaarheid, dienstverlening en organisatie om adequaat invulling te geven aan de wettelijke zorgplicht voor het bibliotheekwerk van de gemeente die per 1 januari 2026 in gaat. Samen met dit kader dient een nieuwe samenwerkingsovereenkomst met BiblioPlus en de gemeenten Gennep en Bergen te worden vastgesteld voor de financiering en instandhouding van het bibliotheekwerk. Daarnaast is door besturen van enkele bibliotheekservicepunten verzocht in hun vestigingen te voorzien in informatiepunten digitale overheid (IDO's) om in te kunnen spelen op de vraag van burgers.

Aan de raad wordt voorgesteld het beleidsplan vast te stellen, een nieuwe samenwerkingsovereenkomst aan te gaan en de benodigde middelen hiervoor beschikbaar te stellen. Gelet op de druk op de gemeentefinanciën wordt daarnaast voorgesteld nu geen subsidie beschikbaar te stellen voor realisatie van de gevraagde informatiepunten.

Wat wordt voorgesteld te besluiten?

Voorgesteld wordt:

1. vast te stellen het beleidsplan 2025-2028 ‘De Bibliotheek: zuurstof voor de gemeenschap’ als basis voor de invulling van het bibliotheekwerk gedurende deze periode;
2. onder voorbehoud van instemming van alle betrokken gemeenten een nieuwe 4-jarige samenwerkingsovereenkomst aan te gaan met BiblioPlus en de gemeenten Gennep en Bergen;
3. onder voorbehoud van verruiming van de rijksvergoeding, de subsidie voor BiblioPlus met ingang van 2025 te bepalen op € 2.391.000,- met een jaarlijkse indexatie conform de overeenkomst;
4. nu nog geen subsidie te verstrekken voor de realisatie van informatiepunten in de bibliotheken in Haps, Overloon en Vierlingsbeek.

Wat is de aanleiding voor dit voorstel?

Het huidige 4-jarig beleidsplan voor het bibliotheek loopt eind dit jaar af en er dient een nieuw (financieel) beleidskader vastgesteld te worden. Daarnaast is een wetswijziging in voorbereiding waaruit een gemeentelijke zorgplicht voor de bibliotheekvoorziening voortvloeit.

Welk resultaat willen we bereiken?

Vaststelling van een nieuw 4-jarig beleids- en financieel kader voor het bibliotheekwerk.
Anticiperen op en invulling geven aan de zorgplicht voor bibliotheekwerk.
Een solide organisatorische en financiële basis voor het bibliotheekwerk.

Hoe zag het voortraject eruit?

Door BiblioPlus is op 13 december 2023 een werkbijeenkomst georganiseerd voor raadsleden uit de drie betrokken gemeenten waar input is opgehaald voor het nieuwe beleidsplan. In aanvulling daarop heeft BiblioPlus input opgehaald bij stakeholders zoals Sociom en schoolbesturen.

Bij raadsvoorstel RIS 2023-R-174 met als onderwerp 'Harmonisatie servicepunten en versterken Bibliotheekwerk' zijn de vergoedingen aan de bibliotheekservicepunten geharmoniseerd. Hierbij hebben wij toen aangekondigd dat een voorstel voor de versterking van het bibliotheekwerk zal worden uitgewerkt waarbij geanticipeerd wordt op de zorgplicht en waarbij ook een mogelijke uitbreiding van de dienstverlening binnen de servicepunten zou worden gezien.

Op basis van voornoemd voorstel is daarnaast, vooruitlopend op de zorgplicht, een specifieke uitkering aangevraagd bij het Rijk en toegekend voor uitbreiding van de formatie voor de bibliotheekvestigingen in Grave en Sint Anthonis.

Op 12 september 2024 bent u tijdens een thema-avond geïnformeerd over de hoofdlijnen van het nieuwe beleidsplan en de wijze waarop geanticipeerd wordt op de naderende zorgplicht.

Inleiding

Het huidige beleidsplan van BiblioPlus voor 2021-2024 "Verder bouwen aan de bibliotheek van nu" loopt eind dit jaar af. Inmiddels is er een nieuw beleidsplan voor de periode 2025-2028 opgesteld genaamd "De Bibliotheek: zuurstof voor de gemeenschap" dat aan u ter vaststelling wordt voorgelegd. Dit beleidsplan vormt de beleidsmatige onderlegger voor een nieuwe samenwerkingsovereenkomst voor de periode 2025-2028 waarin naast BiblioPlus en de gemeente Land van Cuijk de gemeenten Gennep en Bergen participeren.

Welke argumenten zijn er voor dit voorstel?

1.1 *Invulling wordt gegeven aan de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen en de naderende zorgplicht*

Deze wet stelt dat iedere burger toegang moet hebben tot een openbare bibliotheekvoorziening die voldoet aan de volgende 5 kernfuncties:

- Ter beschikking stellen van kennis en informatie;
- Bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
- Bevorderen van lezen en laten kennismaken met literatuur;
- Organiseren van ontmoeting en debat;
- Kennis laten maken met kunst en cultuur.

In de wet is de toegang tot een openbare bibliotheekvoorziening nu nog opgenomen als een ‘bevorderingstaak’. Deze ‘bevorderingstaak’ wordt via een herziening van de wet omgezet in een ‘zorgplicht’ per 1 januari 2026. Ofschoon de wettekst en daarmee de concrete invulling nog niet beschikbaar is, zijn de volgende contouren voor deze zorgplicht geschetst:

- Er dient een gemeentelijke visie te worden vastgesteld voor het bibliotheekwerk;
- Aan burgers dient binnen een redelijke afstand (streefnorm 3 km) toegang te worden geboden tot een (volwaardige) bibliotheekvoorziening;
- Onder volwaardige voorziening wordt verstaan een bibliotheek met een professionele bezetting en openingsuren van minimaal 15 uur per week¹;
- De volwaardige voorzieningen mogen uitgebreid worden met servicepunten in de (kleine) kernen. Deze servicepunten worden als een zelfstandige laag in de Rijkscriteria erkend;
- Ter compensatie van de kosten voortvloeiende uit de zorgplicht wordt al met ingang van 2025 gedurende twee jaren een specifieke uitkering verstrekt van € 2,95 per inwoner met een ondergrens van € 100.000, waarna dit bedrag per inwoner verwerkt wordt in de algemene uitkering.

Deze normen zijn nog niet definitief. Met de VNG en de sector vindt hierover nog overleg plaats.

Met het voorliggende beleidsplan is de gezamenlijke visie verwoord en wordt grotendeels voldaan aan deze bepalingen c.q. de streefnorm. Ofschoon er sprake is van een goede spreiding van de bibliotheekvoorzieningen over het land van Cuijk worden niet alle kleine kernen binnen een straal van 3 km bereikt. Dit wordt ondervangen door een deel van de programmering te flexibiliseren. Dat wil zeggen dat workshops gericht op basisvaardigheden worden geprogrammeerd in buurthuizen in kleine woonkernen. Daarnaast wordt voorzien in een boekendienst aan huis en zijn er bibliotheken op scholen in de kernen met een school. De genoemde norm van 3 km is bovendien nadrukkelijk een streefnorm. Deze zal naar verwachting niet in de wet of onderliggende uitvoeringsregeling worden vastgelegd.

1.2 De lijn van het huidige beleidsplan wordt in belangrijke mate voortgezet.

In het beleidsplan wordt ingezet op:

- Bevordering van leesvaardigheid van kinderen (via de programmalijn “Kinderen en ouders”);
- Ondersteuning (in samenwerking met partners binnen zorg en welzijn) van personen in de leeftijd van 18+ in het bijleren van vaardigheden, zodat ze aangesloten blijven op onze snel veranderende maatschappij. Het gaat hierbij om de volgende basisvaardigheden: taalvaardigheden, digitale vaardigheden, gezondheidsvaardigheden, financiële vaardigheden en sociaal juridische vaardigheden (programmalijn: “Een leven lang leren”);
- De traditionele kerntaak van de bibliotheek, het voorzien in een boekencollectie en lezingen e.d. (programmalijn “Ontspanning en inspiratie”);
- Het bieden van een aansprekende verblijfs- en ontmoetingsplek, vanuit de filosofie dat de bibliotheek in Nederland naast je thuis en je werk een steeds belangrijker ‘derde plek’ wordt voor de gemeenschap;
- Het bieden van een podium voor inwoners, gemeente, cultureel-maatschappelijke partners en andere initiatiefnemers om kennis en informatie op een laagdrempelige

¹ Bron: regeling specifieke uitkering Regeling Eenmalige specifieke uitkeringen en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen 2023-2024.

manier te delen met andere geïnteresseerden (programmalijs "kennisdelen en ontmoeten").

1.3 De bibliotheek vormt een belangrijke maatschappelijke partner bij de vormgeving van het gemeentelijk beleid

De titel van het beleidsplan "De Bibliotheek: zuurstof voor de gemeenschap" accentueert de maatschappelijke rol die de bibliotheek vervult in het Land van Cuijk. En rol die tot uitdrukking komt in de geformuleerde ambities in het beleidsplan. Een samenvatting van deze ambities treft u aan op blz. 39 tot en met 43 van het beleidsplan. Met deze ambities wordt nadrukkelijk aangesloten bij gemeentelijke beleidsdoelen zoals het versterken van de (digitale) zelfredzaamheid van burgers, bevordering leesvaardigheid van jongeren en aanpak van laaggeletterdheid.

1.4 De organisatie wordt versterkt en bestaande knelpunten worden opgepakt

Invulling geven aan de zorgplicht en de 5 kernfuncties vergt een robuuste bibliotheek. Dat wil zeggen zowel robuust qua bereikbaarheid, dienstverlening, organisatie en daarop aangepaste financiering.

Dit vindt als volgt plaats:

Robuuste bereikbaarheid

Hieraan wordt invulling gegeven via de bestaande vestigingen van BiblioPlus en de servicepunten aangevuld met de boekendienst en de flexibele programmering.

Robuuste maatschappelijke dienstverlening en professionele organisatie

Dit vindt plaats door het structureel opplussen van de professionele bemensing van de bibliotheken in Grave en Sint Anthonis tot minimaal 15 uur per week per vestiging van BiblioPlus en 4 uur voor de servicepunten in Haps, Overloon, Vierlingsbeek en Wanroij. Dit in lijn met eerdere besluitvorming (raadsbesluit RIS 2023-R-174). Daarnaast wordt voorzien in vestigingscoördinatoren (0,33 fte) per vestiging om de scheef gegroeide verhouding tussen aantallen professionals en vrijwilligers te herstellen, een budget voor ziektevervanging en een budget om de cybersecurity te waarborgen.

Robuuste financiering

Hieraan wordt invulling gegeven door middel van de samenwerkingsovereenkomst met een vast 4-jarig financieel kader met een jaarlijkse indexering en een productenboek met onderliggende productcalculaties.

2. De samenwerkingsovereenkomst biedt een goed evenwicht tussen gezamenlijke verantwoordelijkheid en lokaal ambitieniveau

De samenwerkingsovereenkomst regelt de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de deelnemende gemeenten voor de instandhouding van de bibliotheek door middel van een bijdrage per inwoner voor de kosten van de basisinfrastructuur (uniforme diensten en randvoorwaarden) met daarnaast een kostprijs voor producten die de afzonderlijke gemeenten kunnen afnemen afhankelijk van het ambitieniveau. Voorbeelden van deze producten zijn onder andere: het Taalhuis, de Voorlees-Express en het Geheugenhuis. Het biedt de bibliotheek daarnaast zoals aangegeven een vast 4-jarig financieel kader en daarmee een robuuste financiering.

Ten opzichte van de huidige samenwerkingsovereenkomst zijn enkele kleine wijzingen aangebracht. Een overzicht van de wijzigingen treft u als bijlage aan.

Wat zijn tegenargumenten of risico's?

1. *De wettekst en daarmee de definitieve invulling van de zorgplicht is nog niet definitief*
De zorgplicht voor het bibliotheekwerk is niet controversieel verklaard. Wel bestaat het risico dat er aanvullende eisen worden gesteld waarop nog niet is geanticipeerd in het beleidsplan. Mocht deze situatie zich voordoen dan zal naar bevind van zaken worden gehandeld en zullen wij u hierover nader informeren.

2. *Er is nog geen definitief uitsluitsel betreffende de rijksvergoeding*
In dit voorstel wordt financieel geanticipeerd op een vergoeding van het Rijk ad € 2,95 per inwoner voor het uitvoeren van de zorgplicht. Formeel is deze vergoeding nog niet bevestigd. De septembercirculaire 2024 zal hierover uitsluitel bieden. Omdat bij het vaststellen van dit voorstel de septembercirculaire nog niet voorhanden is, wordt in het besluit de hoogte van de jaarlijkse subsidie bepaald op € 2.391.000 onder voorbehoud van een verruiming van de rijksvergoeding.

3. *Niet alle in het plan opgenomen ambities kunnen financieel worden ondersteund*
Het plan bevat diverse ambities waaraan gelet op de huidige druk op de gemeentefinanciën nu geen invulling wordt gegeven. Dit zijn de ambitie om de bibliotheek in Boxmeer beter te integreren in de Weijer (blz.19 beleidsplan, kosten nog nader te bepalen) en de realisatie van een geheugenhuis in elke hoofdkern in het Land van Cuijk (blz. 35 beleidsplan, kosten structureel € 22.000, éénmalig € 20.000).

4. *Er is geen financiële ruimte voor uitbreiding van de servicepunten met informatiepunten*

Bij het voorstel inzake de harmonisatie van de servicepunten hebben wij aangegeven dat wij in overleg met de servicepunten de uitbreiding van de dienstverlening in de servicepunten zouden bezien. Hieruit is de wens naar voren gekomen om de servicepunten in Haps, Overloon en Vierlingsbeek uit te breiden met een informatiepunt digitale overheid (IDO) gedurende een dagdeel in de week. Dit verzoek komt voort vanuit de hulpvragen die deze servicepunten ontvangen. Het servicepunt in Wanroij heeft aangegeven geen behoefte te hebben aan een IDO. Realisatie van deze IDO's in combinatie met de bestaande IDO's in de vijf grote kernen en de eerdergenoemde workshops draagt bij aan de ondersteuningsstructuur van kwetsbare volwassenen. Vanuit dit perspectief wordt de meerwaarde hiervan onderkend. Gelet echter op eerdergenoemde druk op de gemeentefinanciën en de structurele budgetvraag ad € 25.475 die hier uit voortvloeit zien wij op dit moment geen mogelijkheden om aan deze wens invulling te geven. Mocht deze ruimte er op termijn wel zijn dan zal dit verzoek opnieuw worden bezien.

Waar moeten we rekening mee houden?

Relevante kaders en (wettelijke) grondslag

Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen, Algemene subsidieverordening Land van Cuijk 2024 en Regeling subsidies (semi) professionele instellingen en overige aangewezen organisaties sociaal domein gemeente Land van Cuijk 2024.

Financiën

De kosten van uitvoering van dit beleidsplan en bijbehorende dekking is als volgt:

Lasten	2025	2026	2027	2028
Uitvoering beleidsplan	2.395.500	2.395.500	2.395.500	2.395.500
Totaal lasten:	2.395.500	2.395.500	2.395.500	2.395.500
Dekking	2025	2026	2027	2028
Budget begroting 2025 (incl indexering 2,3%)	2.195.500	2.195.500	2.195.500	2.195.500
Rijksmiddelen	270.500	270.500	270.500	270.500
Reeds ingezette rijksmiddelen cf RB 14-12-2023	-75.000	-75.000	-75.000	-75.000
Totaal dekking:	2.391.000	2.391.000	2.391.000	2.391.000
Tekort	4.500	4.500	4.500	4.500

Het begrote bedrag aan dekkingsmiddelen 2025 is gebaseerd op de nog vast te stellen begroting 2025. De dekking is daarom onder voorbehoud dat de raad de begroting conform vaststelt. Daarnaast is in deze berekening rekening gehouden met eerdergenoemde verhoging van de rijksbijdrage ad € 2,95 per inwoner met ingang van 2025 conform de laatst bekende gegevens.

De lasten van de uitvoering van het beleidsplan zijn € 2.395.500.

In ons voorstel gaan wij uit van een maximale subsidie ad € 2.391.000. Dit bedrag is gelijk aan de beschikbare middelen vanuit de huidige gemeentebegroting, aangevuld met de extra rijksmiddelen, indexering en de in de Kadernota voor de uitvoering van dit beleidsplan opgenomen structurele budgetvraag van € 13.000. Per saldo leidt dit tot een tekort van € 4.500. Voor dit tekort zal binnen de begroting van BiblioPlus naar besparingen worden gezocht.

Daarnaast zullen wij een bedrag van € 25.475 voor de IDO's in de servicepunten niet opnemen zoals eerder aangegeven.

Communicatie

Dit voorstel is toegestuurd aan de directeur/bestuurder van BiblioPlus en de besturen van de servicepunten. Zowel BiblioPlus als de betrokken besturen zullen over uw besluit worden geïnformeerd.

Het beleidsplan is ter advisering voorgelegd aan de Adviesraad Sociaal Domein (ASD). Zowel het conceptadvies² van de ASD als onze reactie op dit conceptadvies treft u als bijlage aan.

Afstemming

Er hebben gesprekken plaatsgevonden met de besturen van de 3 bibliotheekservicepunten in Overloon, Vierlingsbeek en Wanroij over de eventuele uitbreiding van de dienstverlening met informatiepunten.

Hoe ziet het vervolgtraject eruit?

Het beleidsplan zal met ingang van 2025 in uitvoering worden genomen.

Bijlagen

- Raadsbesluit (concept);
- a. Beleidsplan 2025-2028;
- b. Productenboek BiblioPlus 2025;

² Op 22 juli jl. is een conceptadvies ontvangen. Het formele advies volgt pas na vaststelling van dit voorstel. Daarom is het conceptadvies als uitgangspunt gehanteerd voor de beantwoording.
Z/23/126582 - D/24/1952987 / RIS 2024-R-113

- c. Overzicht prijzen per gemeente;
- d. Samenwerkingsovereenkomst (concept);
- e. Overzicht wijzigingen samenwerkingsovereenkomst (was-wordt lijst);
- f. Advies Adviesraad Sociaal Domein (ADS) 22 juli 2024 (concept);
- g. Reactie college op conceptadvies Adviesraad Sociaal Domein (ASD) 5 september 2024.

Burgemeester en wethouders,
de secretaris,

de burgemeester,

Johan Postma

Marieke Moorman